

Vrijwillige Weidevogelbescherming Flevoland

Jaarverslag 2008

Landschapsbeheer Flevoland

Colofon

Jaarverslag 2008 van de vrijwillige weidevogelbescherming

Samenstelling: Jan Nagel
Eindredactie: Michèle van der Lei
Fotografie: Nico Groen, Jan Nagel, Anita Baron, Jules Gosselink
Lay-out: Michèle van der Lei
Oplage: 500

Uitgave: Landschapsbeheer Flevoland
Botter 14-03
8232 JP Lelystad
Tel: (0320) 294939
Fax: (0320) 294930
Flevoland@landschapsbeheer.net
www.landschapsbeheer.net

Lelystad, december 2008

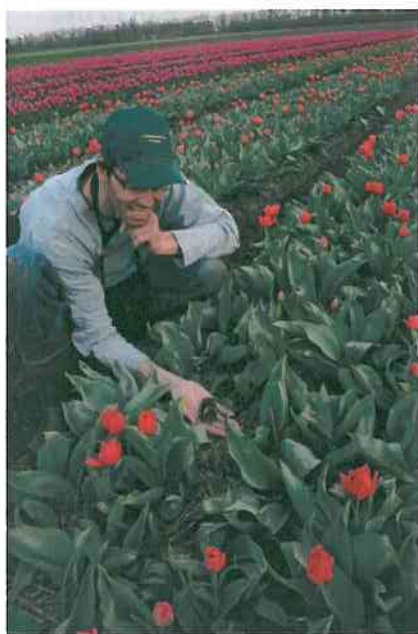
Gegevens uit dit verslag mogen worden overgenomen, graag wel een bronvermelding geven.

Voorwoord

De bescherming van weidevogels is iets dat wij, boeren en vrijwilligers die zich er al jaren mee bezig houden, als vanzelfsprekend zien. Ieder voorjaar kijken we er weer naar uit. Duikelende kieviten, luidruchtige scholeksters en die schattige gele kwikstaarten. Maar wat vinden we dit ook vaak gewoon. Doordat wij het zo gewoon vinden, er oog voor hebben en er van genieten, vergeten we dat er ook mensen zijn die dit in het voorjaar niet zo ervaren. Dat kan natuurlijk komen doordat iemand geen weidevogels op het land heeft. Die plekken zijn er volop in Flevoland. Maar des te treuriger is het dan, dat als er wel weidevogels zijn, iemand daar niets mee heeft. Hoe ontstaat nu zo iets?

We kunnen wel constateren, dat mensen steeds verder van de natuur af komen te staan. Hoe processen werken, is iets waar niet veel van wordt begrepen. Maar ook het herkennen van verschillende soorten neemt af. Dat ontstaat niet van de één op de andere dag en heeft niet één, maar meerdere oorzaken. Zo iets begint al op jonge leeftijd. Ouders hebben daar invloed op, maar ook de school. Als een docent op de basisschool niets met de natuur heeft, zal deze zijn klas niet spontaan mee naar buiten nemen. Maar een docent die een bevlogen natuurkenner is, zal uit zichzelf zorgen voor invulling van een stukje natuurbeleving. Want om die natuurbeleving gaat het. Op de computer aan natuureducatie doen, is leuk voor wat basiskennis. Daar zijn leuke voorbeelden van. We worden op tv ook geconfronteerd met extreme dingen, zoals een krokodil die op National

Geographic zijn prooi verschalkt. Dit spreekt natuurlijk enorm tot de verbeelding, maar staat ver bij de gewone werkelijkheid vandaan. Kinderen zelf dingen laten ontdekken en dat aantrekkelijk maken, dat is toch pas echt spannend! Na veel inspanning uiteindelijk een nest vinden, dat geeft echt een voldaan gevoel. Kuikens uit het ei zien kruipen of een groep kieviten achter een kraai aan zien jagen, dat zijn prachtige schouwspelen. Wanneer iemand dat heeft meegemaakt, dan kan toch niet zomaar voorbij worden gegaan aan de weidevogels. Dan moet diegene toch deze typische plattelandsbewoners in het voorjaar wat hulp kunnen bieden. Oog voor weidevogels krijgen, waar en door wie wordt dat de kinderen nog bijgebracht? Daar zullen we als boeren, vrijwilligers, scholen, ouders, opa's en oma's toch iets mee moeten gaan doen, want de jeugd voedt zichzelf niet op!

Jan Nagel
Projectleider weidevogels

1 Inleiding

Het veertiende weidevogelseizoen zit er op, althans voor het weidevogelbeschermingsproject van Landschapsbeheer Flevoland. In dit jaarverslag vindt u de bevindingen van dit seizoen. Dit weidevogeljaar leverde betere resultaten op dan in 2007. We hebben de stijgende lijn weer eens te pakken. De provincie Flevoland heeft het project dit seizoen niet financieel ondersteund. Landschapsbeheer heeft daardoor dit jaar middelen van de Nationale Postcode Loterij moeten inzetten voor de coördinatie van het project. Voor 2009 zal de provincie de financiering weer structureel oppakken. Goed nieuws!

Vrijwilligers zoeken naar de nesten. Over het algemeen beschermen de boeren vervolgens de gevonden nesten door ze te verplaatsen bij werkzaamheden of door er omheen te werken. Zo werken vrijwilligers en boeren samen aan de bescherming van weidevogels. De vrijwilligers houden bovendien de resultaten van de nesten bij. Ook tellen ze op de boerderijen nesten van huis- en boerenzwaluwen en hebben ze inzichtelijk gemaakt hoeveel tijd ze in al deze activiteiten steken.

Op dinsdag 11 maart begon het seizoen met de vondst van drie Kievitseieren door Joop van der Veen uit Swifterbant en vervolgens vond ook Jan Mooiweer uit Marknesse op die dag een nest met vier Kievitseieren in Overijssel. U ziet maar weer waar de goede zoekers vandaan komen: "uit Flevoland". Op de website www.weidevogelbescherming.nl is het vinden van de eerste Kievitseieren (maar ook die van andere soorten) goed te volgen. Het is een leuke site, met veel informatie over weidevogels.

Gelukkig was het voorjaar niet zo extreem droog als in 2007. Maar tijdens Pasen werden we op een andere extremeit getraakteerd. Sneeuw veranderde het voorjaarslandschap in een winters tafereeltje en dan is een nestje Kievitseieren in de sneeuw toch een aparte voorjaarsbode. De weersomstandigheden waren verder vrij normaal en de boeren waren lekker bezig met het zaaien en poten van hun gewassen. Het maaien van de eerste snee-de gras vond veelal plaats in de eerste week van mei.

2 Aantal vrijwilligers, boeren en gevonden nesten

Dit jaar is alweer het aantal vrijwilligers afgenomen. Nu van 137 naar 125 actieve vrijwilligers. Ondanks dat er een cursus weidevogelbescherming heeft plaats gevonden in Ruten, zijn er meer mensen mee gestopt dan erbij gekomen. De redenen zijn divers, maar demotivatie speelt op plekken waar al jaren het aantal weidevogels terugloopt een belangrijke rol. Het aantal boeren dat mee heeft gedaan, is daardoor ook iets gedaald en inherent daaraan is de daling van de afgezochte oppervlaktes (zie tabel 1).

Tabel 1: aantal vrijwilligers, deelnemende bedrijven en beschermde oppervlakte (in hectares) van 1995 t/m 2008

jaar	vrijwilligers	boeren	hectares	grasland	bouwland
1995	24	13	496	261	235
1996	67	56	2358	1191	1167
1997	73	124	3635	1020	2615
1998	113	157	5994	1953	4041
1999	137	210	7173	2221	4952
2000	153	228	8808	2140	6668
2001	143	181	7490	1940	5550
2002	151	166	6899	1966	4933
2003	166	144	6999	1790	5209
2004	173	215	9182	2176	7006
2005	171	260	10592	2280	8312
2006	155	254	10848	2190	8658
2007	137	254	10403	2093	8310
2008	125	235	9875	2178	7697

Er zijn dit jaar 1685 nesten gevonden. Dit zijn er 237 meer dan in 2007. Dit is mede een gevolg van een vrij normaal voorjaar. Het was in het begin van het voorjaar wel een aantal malen behoorlijk koud, maar er was geen extreme droogte. Daardoor kwamen de weidevogels vrij normaal aan de leg.

Tabel 2: aantal gevonden nesten en uitkomstresultaat in 2008

Soort	Totaal	Bekend	Uit	Niet uit	% uit
Bontbekplevier	29	23	9	14	39,13
Gele kwikstaart	10	2	2	0	100,00
Graspieper	3	3	3	0	100,00
Grutto	65	56	35	21	62,50
Kievit	1355	1207	774	433	64,13
Knobbelzwaan	1	1	1	0	100,00
Meerkoet	3	0	0	0	0,00
Scholekster	165	144	121	23	84,03
Stormmeeuw	4	4	4	0	100,00
Tureluur	18	17	14	3	82,35
Veldleeuwerik	1	1	1	0	100,00
Waterhoen	2	1	1	0	100,00
Wilde eend	29	23	17	6	73,91
Totaal	1685	1482	982	500	66,26

Het aantal bontbekplevieren is gelijk gebleven, ondanks dat we daar dit voorjaar meer aandacht hebben besteed. Het vinden van deze nesten is altijd erg lastig. Met het uitleggen van schelpenbedjes in bieten- en uienvelden, hadden we gehoopt de broedplaats te kunnen sturen, maar in het eerste jaar van deze proef kwam dat nog niet tot uiting. Het aantal gevonden gruttonesten is iets afgenomen, maar niet schrikbarend. Wel is het uitkomstpercentage iets hoger dan in 2007 (59,7%). De kievit was dit jaar duidelijk beter aan de leg: 200 nesten meer, maken dit jaar het verschil. Opvallend is wel dat er 9% meer nesten zijn uitgekomen dan in 2007. Ook de scholekster laat meer nesten noteren, maar liefst 34 stuks, procentueel de beste stijger in de lijst, ook het uitkomstpercentage is weer traditiegetrouw hoog te noemen. Maar goed ook want in "het jaar van de scholekster" is door vrijwilligers beter op deze vogel gelet. Er is onder andere gekeken naar de soosplekken, maar ook naar waar deze vogels op daken broeden in de stad/op

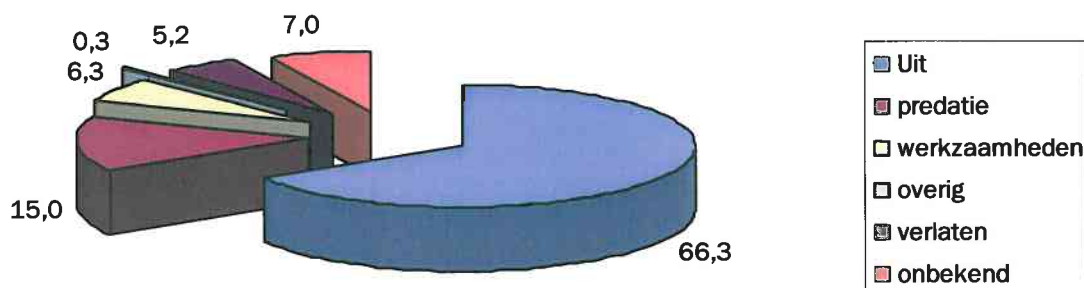

het Industrierrein. Ook is er naar het broedsucces gekeken. Leuke waarnemingen in de lijst van dit jaar zijn de waterhoen en de knobbelzwaan, die weer terug zijn. Jammer genoeg moeten we de kwartel en de patrijs weer missen.

3 Verliesoorzaken

Het was bijna te voorspellen. Na drie jaar achteruitgang in het uitkomstpercentage waren we toe aan een stijging. Bijna 8% meer uitgekomen nesten is altijd prettig om te melden. Het is ook veel leuker voor de vrijwilligers om minder tegenvallers te hebben (zie figuur 1). Hadden we vorig jaar te maken met nog 7% verlies door werkzaamheden, dit jaar is het alweer 1% gedaald. Ook de predatie is behoorlijk gedaald. Het leven van de weidevogels is iets aangener, doordat er 4% minder overlast is door kraai, meeuw, vos en hermelijn/wezel. Ook zijn er minder nesten verlaten en door een onbekende verliesoorzaak verloren gegaan.

figuur 1 uitgekomen nesten en verliesoorzaken

In tabel 3 zien we de verliesoorzaken per soort uitgesplitst. Wederom is het aantal predatiegevallen door de zwarte kraai (47) toegenomen, terwijl het aantal predatiegevallen door de vos nagenoeg gelijk is gebleven. Het aantal predatiegevallen waarvan we de oorzaak niet konden vaststellen is iets verminderd ten opzichte van vorig jaar. Het blijkt vaak ook moeilijk te zijn om een verliesoorzaak aan te wijzen (103), ondanks dat we dat graag zouden willen. Gelukkig zien we dat er minder nesten verloren zijn gegaan door werkzaamheden en dat is nu net waar het in onze sport om gaat.

Tabel 3: verliesoorzaken per soort

Soort	ON	OV	P	PHW	PK	PO	PV	V	W	WA	WB	WGB	WM	WO	WPE	WZP	Totaal
Bontbekplevier	6		7					1									14
Grutto	7	1	3					7					3				21
Kievit	80	3	146	1	44	1	8	61	38	2	3	1		9	22	14	433
Scholekster	9	1	4		3		1	4	1								23
Tureluur	1		1											1			3
Wilde eend			2					4									6
Totaal	103	5	163	1	47	1	9	77	39	2	3	1	3	10	22	14	500

Legenda:

ON: onbekend, volledig onduidelijk welke oorzaak

OV: overige verliesoorzaak

P: predatie door 'niet bekend'

PHW: predatie door hermelijn of wezel

PO: predatie door onbekend beest

PK: predatie door vogel bijv. kraai of meeuw

PV: predatie door vos

V: verlaten

W: Werkzaamheden, soort niet bekend

WA: werkzaamheden, door aanaarden

WB: werkzaamheden, door bemesten

WM: werkzaamheden, door maaien

WO: werkzaamheden, overige werkzaamheden

WPE: werkzaamheden, door ploegen/eggen

WZP: werkzaamheden, door zaaien/poten

WGB: werkzaamheden, door gewasbescherming

4 Beschermingsactiviteiten

Ondanks de toename van het aantal gevonden nesten, is het opmerkelijk dat het aantal beschermingshandelingen bij nesten is afgenomen. Vond er vorig jaar 577 keer een beschermingshandeling plaats, dit jaar gebeurde dat maar 521 maal. Vorig jaar kwam de helft van het aantal beschermde nesten uit, dit jaar was dat iets hoger met 54,7%. Dus nesten beschermen is lonend, al moeten we wel enige verliezen accepteren.

Vorig jaar was het uitkomstpercentage bij ploegen/eggen nog 40%, dit jaar maar zo'n 31,2%. Maar bij het zaaien en poten was het resultaat weer een stuk beter dan in 2007 en ging het uitkomstpercentage bij deze werkzaamheid van 45% naar 55%. Met name op aardappelland, maar ook op grasland zijn de meeste beschermingshandelingen uitgevoerd. Het actief nesten opsporen, geeft dus het meeste effect. Bij het maaien, maar ook bij het aanaarden op aardappelland blijken veel nesten succesvol uit te komen, respectievelijk 64,8% en 77,6%. Het beschermen kan dus wel effectief zijn, maar is duidelijk van jaar tot jaar verschillend. Vooraf is alleen nooit te bepalen of beschermen succesvol is. Bedenk echter: niet verplaatst is altijd mislukt.

Tabel 4: aantal gevonden nesten per gewas en aantal beschermingsactiviteiten per gewas met het uitkomstpercentage per beschermingsactiviteit

	Nesten	AA	ZP	PE	OM	OV	BM	GB	NB	RS	Besch. nesten	%
Aardappelen	446	101	75	51		1	10	4		5	247	55,38
Mais	147		1	3			1	1		2	8	5,44
Gras	192	2	1	7	56		9		5	3	83	43,23
Uien	203	2	10	23		2		5			42	20,69
Bieten	135		12	17		1	4	4			38	28,15
Bollen	325		8	30						1	39	12,00
Vollegroondsgroenten	45		5			1		15		2	23	51,11
Overig gewas	41			1				1			2	4,88
Graan	57		18	8						3	29	50,88
Onbekend gewas	85		4			6					10	11,76
Peulvruchten	6										0	0,00
Graszaad	3										0	0,00
Totaal	1685	105	134	140	56	11	24	30	5	16	521	30,92
Uit% per beschermingsactiviteit		77,6	54,7	31,2	64,8	60	54,5	69	100	63	54,7	

Legenda:

AA:	aanaarden	BM:	bemesten
ZP:	zaaien of poten	GB:	gewasbescherming
PE:	ploegen en/of eggen	NB:	beweiden
OM:	omheen maaien	RS:	rollen en/of slepen
OV:	overige activiteiten		

5 Resultaat van de groepen

Er zijn vier groepen (Luttelgeest, Kraggenburg, Espel en Rutten) die dit jaar meer nesten hebben gevonden. In Oostelijk en Zuidelijk Flevoland gaat het aantal gevonden nesten, ondanks de totale groei, nog steeds achteruit. De groep Rutten steekt met kop en schouders boven de andere groepen uit. Espel en Lelystad volgen als tweede en derde. Grutto's zijn dit jaar alleen in de Noordoostpolder gevonden. Een derde van de bontbekpleviernesten worden in de omgeving van Lelystad/Swifterbant gevonden.

Het hoogste uitkomstpercentage (84%) wordt behaald in het werkgebied van de groep Emmeloord en in Zeewolde het laagste met 33%. Bij de groep Lelystad/Swifterbant kwamen vorig jaar 35% van de nesten uit. Dit jaar is het uitkomstpercentage enorm gestegen en kwamen zelfs 61% van de nesten uit. Zo'n grote verbetering in een jaar zal de grote groep vrijwilligers goed hebben gedaan. In Rutten en Espel bestaat er nog groei in het aantal vrijwilligers, terwijl bij de andere groepen het aantal vrijwilligers alleen maar achteruit is gegaan. Van de vrijwilligers uit Almere zijn er geen berichten over nestvondsten gekomen.

Tabel 5: resultaat van de groepen

Groep	Totaal ha	Gras	Bouw	Vrijwilligers	Boeren	K	S	G	B	O	% uit
Dronten	560	51	509	10	14	37					42,9
Biddinghuizen	487	118	369	3	11	34					51,7
Swifterbant/Lelystad	3999	748	3251	25	65	179	8		11	3	61,0
Almere				2							
Zeewolde	782	278	504	12	18	60			2		32,8
Luttelgeest/Marknesse	374	146	228	12	10	79	17	1		1	54,6
Emmeloord/Nagele	484	119	365	13	10	36	6	3	1	2	84,1
Kraggenburg/Ens	676	18	658	7	21	106	8		2	5	64,1
Rutten/Bant	1390	470	920	30	50	641	91	49	4	50	70,1
Espel	1123	230	893	11	36	183	35	12	9	10	75,7
Totaal	9875	2178	7697	125	235	1355	165	65	29	71	66,3

Legenda:

K:	Kievit	B:	Bontbekplevier
S:	Scholekster	O:	Overige vogels
G:	Grutto		

6 Inventarisatie zwaluwen en bestede uren van vrijwilligers

De zwaluwtelling voeren we alweer voor het vierde jaar uit. Vorig jaar dachten we al dat het aantal aardig was opgelopen. Maar dit jaar maken we een reuzensprong. In totaal is er een toename van het aantal waarnemingen met 55%. Deze toename komt door de huiszwaluwen (1083), waarvan er 450 nesten meer zijn geteld. Van de boerenzwaluwen (858)

zijn er 236 nesten meer aangetroffen. Deze toename is toe te wijzen aan het betere telwerk in Rutten en omgeving en in Kraggenburg. Bij de groepen Rutten en Lelystad/Swifterbant worden duidelijk meer huis- en boerenzwaluwen gevonden. Zo wordt in het werkgebied van Lelystad/Swifterbant meer dan de helft van alle Flevolandse boerenzwaluwen gevonden! Dit is mogelijk te verklaren doordat er veel grote veehouders in dit gebied zitten. In het werkgebied van de groep Rutten worden 42 % van alle door de weidevogelbeschermers getelde huiszwaluwen vastgesteld.

In Rutten heeft de vogelwacht besloten om alle wegen van het werkgebied te tellen. Dat geeft een compleet beeld van het gebied. Ook leverde dit tellen leuke andere vogelwaarnemingen op, zoals van de kerkuil en de torenvalk. Daar kon de Roofvogelwerkgroep NOP zijn voordeel weer mee doen. Ook blijkt maar weer het enthousiasme van erfbewoners voor alle vogels op hun erf. Daarbij is duidelijk dat een kwalitatief goede windsingel de basis is voor veel vogels op het erf.

Dat weidevogelbescherming een tijdrovende klus is, weten we allemaal. Ieder jaar maken we daarom ook inzichtelijk hoeveel werk er is verzet. Verassend genoeg is dit jaar de uitkomst wederom lager. Met 2900 uur ten opzichte van 3600 uur vorig jaar zijn er 20% minder uren besteed aan weidevogelbescherming! Enerzijds is dit verklaarbaar, want minder vrijwilligers maken in totaal ook minder uren. Maar tegenstrijdig is dan de vondst van meer nesten, wat ook meer zoek- en registratietijd vergt. Het is lastig te verklaren, waarom er dan minder tijd is besteed. Maar het belangrijkste is dat weidevogels het waard zijn om 2900 uur vrije tijd aan te besteden. Daarmee laten 125 vrijwilligers zien hoe betrokken ze zijn bij hun weidevogels.

Want elk gespaard nest is zeker nu van groot belang. Belangeloos zo'n grote inspanning leveren, waar zie je dat nog? Vrijwilligers en boeren: namens alle weidevogels weer hartelijk bedankt voor jullie enorme inzet!

7 Adressen van groepscoördinatoren

Vogelwacht Rutten e.o.

- C. Hartveld, (0527) 26 23 52
De Gardeniers 23, 8313 AX Rutten,
charleshartveld@wanadoo.nl

WVB Kraggenburg, Ens

- vacant

WVB Emmeloord, Nagele

- B. van der Weg, (0527) 69 87 87
Stellingwerf 22, 8304 LG Emmeloord
b.v.d.weg@planet.nl

WVB Luttelgeest, Marknesse

- W. Postma, (0527) 20 23 18
Uiterdijkenweg 38, 8315 PR Luttelgeest
wilpostma@planet.nl
- E. & H. Schepers, (0527) 20 29 88
Uiterdijkenweg 37, 8315 PR Luttelgeest
huubschepers@hetnet.nl

WVB Espel

- A. Reyneveld, (0527) 271655
Utrechtsestraat 52, 8312 BL, Creil
- W. Pronk, (0527) 61 13 45
Onderduikersweg 41a, 8311 RD, Espel
wpronk@vanmeijel.nl

WVB Dronten / Biddinghuizen

- J. de Jong, (0321) 31 79 91
Arendsdaalder 30, 8253 BT Dronten
JJong.10@hccnet.nl

WVB Swifterbant / Lelystad

- F. Galle, (0321) 32 38 45
De Banier 57, 8255 GK Swifterbant
f.galle@hetnet.nl

WVB IVN Zeewolde

- J. de Muynck (036) 522 53 21
Naalbaar 7, 3892 BM Zeewolde
j.demuynck@chello.nl

WVB Almere

- vacant